

Opdagelsesrejser, paa Planlæggelsen, Udførelsesmaaden og Udbyttet; samtidig bestræber han sig stadig for at gøre sig klart, hvor meget der skyldes Held eller Uheld — Tilfældighedernes Spil — og hvor meget der har sin Aarsag i den menneskelige Begavelse eller dennes Begrænsning.

Denne Synsmaade er selvfølgelig paa sin Vis ensidig, fordi den ingen Hensyn tager til de Rejsendes Iver, Begejstring, Mod, personlige Ofre og Lidelser; men det er nu engang saaledes, man dommer og maa dømme, naar man vil lave Udviklingshistorie. Og her er vi ved Kærnepunktet, det der i sidste Instans er Hr. Kragballe og mig imellem. Han vil opbygges, medens jeg vil have Opyggelsen elimineret bort for at faa det os foreliggende Objekt — den enkelte Rejse — fejlet ind som Led i Udviklingen og bedømt udelukkende som saadan; vi er vel ensidige, hver paa sin Maade; men Hr. Kragballes Syn paa Sagen fører ikke længere end til at læse og nyde de Rejsendes Beretninger. Den af mig foretrukne Behandling af Stoffet kan derimod, om den gennemføres, tilvejebringe et Indblik i, hvorledes Slægtens langsomt groende Kultur og mere og mere skærpede Snille Skridt for Skridt har evnet at besejre Naturens Kræfter og gøre sig dem underdanig. Vi kan paa den Maade — og kun paa den — paa et enkelt, men meget begrænset og derfor overskueligt Omraade skabe os et Billede af Menneskenes Erobring af Jorden og overbevise os om, at denne Erobring ikke beror paa den rene Kraftudfoldelse, men langt mere paa den menneskelige Tankes stærkt begrænsede, men stadig voksende Evner.

Der er, naar jeg fra Tid til anden har tænkt Tanker af den her berørte Art, mere end en Gang opstaaet det Ønske i mig, at Fridtjof Nansen vilde skrive en Polarforsknings Historie ud fra Synspunkter som de her nævnte. Hans Bøger viser nemlig ganske tydelig, at han fremfor nogen anden i Tanken har syslet med Polarforsknings og Polarverdenens Historie ud fra udviklingshistoriske Synspunkter. Skønt A. E. Norden-skiöld ubestridelig er den blandt Polarforskerne, der har gjort mest for sit Fags Historie, og gjort saa langt mere end nogen anden, saa er Nansen sikkert den, der bedst vilde evne at behandle Emnet paa den nævnte Maade. Det synes i alt Fald at fremgaa af hans Bog om Eskimoerne, af Kapitlerne om Skiløbningen og Indlandsisen i „Paa Ski over Grønland“ og af Indledningskapitlet til „Fram over Polhavet“. En prøvet Polarforsker, der besad Evnen til at foretage en historisk Analyse og dermed forbandt det nødvendige Overblik, vilde kunne løse Opgaven paa en Maade, som Lænestolsgeografen, selv om han sidder inde med de samme Egenskaber, aldrig vil formaa. Hvad jeg kan give og i det følgende vover at give, er derfor kun nogle Strøtanker, der kan tjene som Eksempler paa, hvad min Mening med det ovenfor fremførte er, og som tillige kan vise, paa hvilket Grundlag min Dom over Robert Pearys sidste Rejse hviler, og hvorpaa jeg bygger min bestemte Indsigelse mod Hr. Kragballes i mine Øjne paa engang utilladelige og naive Bedømmelse af Fridtjof Nansen.

Svar til Hr. Dr. phil. A. A. Bjørnbo.

Hr. Dr. phil. Bjørnbo!

Redaktionen af „Geogr. Tidsskrift“ har vist mig den Opmærksomhed at tilsende mig Deres Svar paa mit Angreb paa Deres Kritik af Peary's sidste Bog. At mit beskedne Indlæg har fremkaldt en udførlig og faglig Artikel fra Dem, ja altsaa vil fremkalde en hel Artikelserie, glæder mig i høj Grad og med mig maaske mange andre, om jeg maa kalde os „menige“ geografisk Interesserede, der absolut ikke underkender Deres Kompetence som Anmelder af en Beretning om Polarekspeditioner, fordi De ikke hører til Polarfarerlavet. Jeg

anerkender fuldt ud Deres Bevis for Deres Kompetence, og for at bruge et af Deres egne Eksemplarer maa De betragte mig som Tilskueren, naar De er Teaterkritikeren, som Læseren i dette Tilfælde, hvor De er Literaturhistorikeren. Derfor stemmer det ikke med Deres Udtryk i Begyndelsen af Deres Artikel om min „saglige og fuldt ud urbane Form“, at De senere „er forberedt paa, at Hr. K. vil gribe til den ret nærliggende Udvej at underkende min Kompetence — — — fordi jeg ingen personlig Erfaring har paa dette Felt.“

De tager Fejl, naar De henregner mig til Hoben,

der kun fordrer Sensation af Beretninger om Polarrejser, kun interesserer sig for knuste Skibe, bagfrakommende Isbjørne osv. Jeg interesserer mig virkelig ogsaa i høj Grad for de videnskabelige Resultater, selv om jeg maa indrømme, at min Tid ikke tillader mig at studere f. Eks. de af Dem anførte 5 tykke Bind, der repræsenterer Nansens videnskabelige Udhytte. Fordi jeg har fremhævet Driften af Havisen i Polarbasinet som Nansens eneste videnskabelige Resultat, har jeg dermed ikke sagt, at alle de Detaljer i naturhistorisk, hydrografisk og geodætisk Henseende, som skyldes Nansen, skulde være uden Værd. Med videnskabeligt Resultat har jeg ment Summen, Facit af alle de detaljerede Undersøgelser, og her siger De jo selv, at hans største Fortjeneste er Opdagelsen af det dybe Polarbassin, opfyldt af Drivis. Godt, altsaa hans Resultat, og om dette Resultat er lige saa stort som Opdagelsen af Amerika, derom kan man jo strides.

Men at min „Bedømmelse“ af Nansen (for Resten ikke af mig tænkt som „Bedømmelse“, men snarest som min „Mening“) derfor skulde være paa engang „utiladelig og naiv“, maa jeg tillade mig at nedlægge Protest imod. Fordi jeg ikke, som De siger, gaar ud fra de samme Forudsætninger som De, fordi jeg ikke med andre Ord, som De, har „tilbragt en Del af min Tid med at udrede den historiske Sammenhæng i de ældre Tiders Opdagelseshistorie osv.“ d. v. s. ikke er Geograf af Profession, derfor behøver min Mening om — altsaa ikke Bedømmelse af — Nansen hverken at være utiladelig eller naiv, ikke engang blot i Deres Øjne.

At jeg selvfølgelig savner Kompetence til at bedømme Polarfarere, end sige fælde nogen „Dom“, som De med spærret Skrift fælder over Peary, skal jeg være mere end villig til at indrømme, kun har jeg villet slaa et Slag for dem, der endnu, som Peary, tør vedkende sig at høre til Nordpolsstormerne, og derfor har jeg ikke, som De siger, insinueret, at Nansen og Amundsen „spiller fordækt“, fordi de ikke vedkender sig, at deres Maal ogsaa har været og er Nordpolen. Kun synes jeg, at det er at bevæge sig som Katten om den varme Grød, naar Amundsen i sin Rejseplan ikke med et Ord omtaler denne Del af sit Maal. Lad ham komme hjem og have naaet alt, hvad han tilsigter, saa vil hans videnskabelige Resultat selvfølgelig være blandt de førstes, men hvis han har naaet den geografiske Nordpol, tror De saa ikke, Hr. Bjørnbo, at hans Navn vil blive det største blandt Polarforskere? Om ikke som Videnskabsmand, saa i Historien? Og tror De ikke, at Amundsen, naar først han er saa nær ved dette — jeg havde nær sagt famøse — Punkt, begaar akkurat den samme Taabelighed, som De selv i Deres Anmeldelse fremhævede Nansen havde begaaet: Et Fremstød mod Polen? Jeg tror det, og da det altsaa ikke er nogen Dom, saa er det min Mening.

Deres ærbødige

N. C. Kragballe.

Til Oplysning for Læserne bemærkes, at Hr. Læge Kragballe er en berejst Mand, der, som Følge af sit personlige Kendskab til mange af vor Klodes Egne, er bleven meget interesseret i det geografiske Studium. Red.

Nogle etnografiske Iagttagelser fra en Rejse i Algier og Tunis 1908.

Af

Dr. phil. H. P. Steensby.

III.

Jærnbanen til Biskra fører i en kort Tunnel gennem det stejle nøgne Bjærgdrag, som Oued el Haf har gennembrudt i Passet og Slugten ved El Kantara. Nedenfor Jærnvejen gaar Vejen, der fra Oldtiden af har været Nomadevej, Karavanevej og Militærvej. Neden-

for Vejen strømmer Floden, over hvilken fører en gammel romersk Bro, efter hvilken Passet og Oasen har faaet Navnet El Kantara.

Paa Nordsiden af Slugten ligger 577 M. o. H. Jærnbaestationen og et Hotel, der er omtrent de eneste